

Vybrané pojmové odchylky, synonyma a homonyma v českém právním řádu

Abstrakt

Tato práce se zabývá vybranými pojmovými odchylkami. Jedná se o právní pojmy, jejichž význam nelze získat použitím prostého jazykového výkladu. Konkrétně se jedná o termíny sdílející stejný význam (synonyma), o termín mající více významů (homonymum) a dále o ta sousloví tvořící ustanovení právních předpisů, která ve své celistvosti nabývají význam odlišný od jejich běžného chápání v obecném jazyce. Práce se věnuje skupině vybraných pojmů, které zkoumá, a staví kolem nich teorii jejich vzniku a charakteristiky. Takto získané poznatky jsou prezentovány souvisle, a relevantní pojmové odchylky, na jejichž základě autor k poznatkům dospěl, jsou uvedeny jako příklady pro lepší pochopení a přehlednost materie.

Nejdříve se vypořádáme s odlišnými teoretickými východisky ve vztahu k hodnocení práva. Porovnááme iusnaturalistický úhel pohledu, který je k hodnocení práva velmi otevřený, s pozitivistickým přístupem, v němž je hodnocení v zásadě irelevantní, a je tak třeba jej chápat pouze v praktickém smyslu jako propozici změny výkladu právní normy.

Dále určujeme kritéria takového hodnocení, tedy kritéria identifikace pojmových odchylek. Jinými slovy, dle čeho lze usuzovat, že se jedná o odchylku od normály. Tato kritéria vycházejí z obecných požadavků na právní jazyk, které jsou dány jednak obecným jazykem, jednak pravidly danými právním řádem samotným. Tyto kritéria dále rozvíjíme.

Sledujeme příčiny, pro které právní pojem těchto požadavků nedostává, a třídíme je dle společných rysů do nadřazených kategorií. Výsledkem je celkem kompaktní přehled jak společných, tak jedinečných příčin, pro který se pro laika stává právní jazyk více a více nesrozumitelným.

Následně tyto příčiny podrobujeme analýze. Toto pozorování se soustředí především na pole legislativní činnosti a následně na fázi interpretace právních pojmů aplikačními orgány. Činíme tak za účelem, abychom si mohli odpovědět na otázku, zda se lze z hlediska požadavku na srozumitelnost práva tvorbě pojmových odchylek vyhnout, a zdali je jejich výskyt legitimní.

Klíčová slova: Právní jazyk, synonyma, homonyma